

Mál nr. 24/2026**Nafn málskotsaðila (M)****Nafn varnaraðila (V)****Heiti vátryggingar: Slysátrygging ökumanns og eiganda.****Fyrning.****Gögn.**

1. Málskot mótttekið 15. janúar 2026 ásamt fylgiskjölum.
2. Bréf V dags. 18. febrúar 2026 ásamt fylgiskjölum.
3. Viðbótarathugasemdir M dags. 19. febrúar 2026.
4. Viðbótarathugasemdir V dags. 23. febrúar 2026.

Málsatvik.

Samkvæmt gögnum málsins varð M fyrir umferðarslysi hinn 28. maí 2015. Óumdeilt er að bótaskylda sem slík hafi verið til staðar úr slysátryggingu ökumanns og eiganda bifreiðar þeirrar sem M ók. Uppgjör bóta átti sér stað hinn 4. september 2017 á grundvelli matsgerðar tveggja lækna þar sem varanleg örorka var metin 20%.

Í málskoti kemur fram að heilsufari M hafi hrakað verulega síðastliðin ár og hafi hún ekki getað starfað frá árinu 2022. Með beiðni dags. 19. febrúar 2025 hafi verið óskað eftir endurmati hjá örorkunefnd og í álitsgerð nefndarinnar dags. 19. maí 2025 hafi verið staðfest að ófyrirsjáanlegar breytingar hafi orðið á heilsufari M og varanleg örorka sé nú metin 50%. V hafi hins vegar hafnað kröfu um viðbótarbætur 4. júlí 2025 með vísan til fyrningar samkvæmt 99. gr. þágildandi umferðarlaga nr. 50/1987.

M krefst þess að bótaskylda V vegna aukinnar varanlegrar örorku verði viðurkennd og að félaginu verði gert að greiða mismun bóta miðað við 50% örorku í stað 20%, ásamt vöxtum samkvæmt 16. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993.

M byggir í málskoti fyrst og fremst á því að fyrningu hafi verið slitið með beiðni til örorkunefndar 19. febrúar 2025, þ.e. áður en tíu ára fyrningarfrestur frá slysdegi rann út 28. maí 2025. Samkvæmt 1. mgr. 16. gr. laga um fyrningu kröfurettinda nr. 150/2007 slitni fyrning þegar kröfuhafi leggur mál til ákvörðunar fyrir stjórnvald sem hefur sérstakt ákvörðunarvald til að leysa úr ágreiningi og samkvæmt 2. mgr. ákvæðisins eigi það einnig við um kær- og úrskurðarnefndir sem starfa á grundvelli laga. Örorkunefnd starfi samkvæmt 10. gr. skaðabótalaga og hafi það lögbundna hlutverk að gefa álit um miska- og örorkustig þegar ágreiningur sé um þau atriði. Í lögskýringargögnum með 16. gr. fyrningarlaga komi fram að ákvæðið taki einnig til nefnda sem gefa álit um réttarstöðu þótt niðurstaða þeirra sé ekki bindandi. M telur því að með beiðni til örorkunefndar hafi fyrningu verið slitið. Samkvæmt 21. gr. sömu laga byrji nýr fyrningarfrestur ekki að líða meðan mál sé til meðferðar hjá viðkomandi stjórnvaldi og hafi fresturinn því stöðvast 19. febrúar 2025 og ekki hafist að nýju fyrr en álitsgerð nefndarinnar lá fyrir 19. maí 2025. Vísað er til dóms Hæstaréttar í máli nr. 145/2017 þar sem talið var að umsókn til Sjúkrátrygginga Íslands sliti fyrningu samkvæmt 16. gr. laga um fyrningu kröfurettinda og telur M að sama eigi við um beiðni til örorkunefndar.

Til vara byggir M á því að um sé að ræða nýja og sjálfstæða kröfu vegna ófyrirsjáanlegra breytinga á heilsufari hennar. Samkvæmt 11. gr. skaðabótalaga sé heimilt að kröfu tjónþola að endurupptaka ákvörðun um bætur ef ófyrirsjáanlegar breytingar verða á heilsu tjónþola þannig að örorkustig verði verulega hærra en áður var talið. Í álitsgerð örorkunefndar 19. maí 2025 sé staðfest að slík skilyrði séu uppfyllt þar sem örorka hafi hækkað úr 20% í 50%. Vísað er til dóms Hæstaréttar í máli nr. 27/2022 þar sem miðað hafi verið við það að þegar ófyrirsjáanleg versnun heilsu tjónþola kæmi fram gæti nýr fyrningarfrestur hafist þegar tjónþola yrði ljóst að um varanlega versnun væri að ræða. M hafi fyrst fengið staðfestingu á slíkri versnun með áliti örorkunefndar í maí 2025 og hafi krafan því verið sett fram innan lögmæltra tímamarka.

Í bréfi sínu til nefndarinnar byggir V á því að allar hugsanlegar kröfur M vegna umferðarslyss 28. maí 2015 séu fyrndar samkvæmt 99. gr. þágildandi umferðarlaga. Samkvæmt ákvæðinu fynist bótakröfur á fjórum árum frá lokum þess árs sem tjónþoli fékk vitneskju um kröfu sína og gat fyrst leitað fullnustu hennar, þó eigi síðar en tíu árum frá tjónsatburði. Tíu ára fyrningarfresturinn sé fortakslaus og miðist við slysdag, sbr. m.a. dóm Hæstaréttar í máli nr. 86/2013.

Eftir bótuppgjör, sem hafi verið samþykkt án fyrirvara, hinn 4. september 2017 hafi engin samskipti átt sér stað milli aðila fyrr en félaginu barst afrit af beiðni til örorkunefndar, þegar liðin voru um níu ár og níu mánuðir frá slysinu. Álitsgerð örorkunefndar hafi legið fyrir 19. maí 2025, en krafa um viðbótarbætur hafi fyrst verið sett fram 3. júlí 2025, þegar liðin voru meira en tíu ár frá slysinu. Málskot M til nefndarinnar hafi svo borist 15. janúar 2026, rúmum tíu árum og sjö mánuðum eftir slysið.

V hafnar því að beiðni til örorkunefndar slíti fyrningu samkvæmt 16. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda. Samkvæmt 10. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 veiti örorkunefnd einungis ráðgefandi álit um miska- og örorkustig. Nefndin hafi ekki úrskurðarvald um rétt og skyldur manna og niðurstöður hennar séu ekki bindandi. Hún teljist því hvorki stjórnvald með sérstakt ákvörðunarvald til að ljúka ágreiningi né kærueða umkvörtunarnefnd í skilningi 16. gr. fyrningarlaga. Vísað er m.a. til dóms Hæstaréttar í máli nr. 311/1997 þar sem fram komi að valdsvið nefndarinnar takmarkist við faglegt mat á miska- og örorkustigi. V telur þá að þeir dómur sem M vísar til máli sínu til stuðnings hafi ekki fordæmisgildi í málinu.

V hafnar einnig þeirri málsástæðu að um sé að ræða nýja og sjálfstæða kröfu vegna versnunar heilsu M. Samkvæmt dómaframkvæmd, m.a. dómi Hæstaréttar í máli nr. 86/2013, breyti slíkar málsástæður ekki því að tíu ára fyrningarfrestur samkvæmt 99. gr. þágildandi umferðarlaga sé fortakslaus og miðist við tjónsatburð. Krafa málskotsaðila, sem nam 27.458.137 kr., hafi fyrst verið sett fram 3. júlí 2025 og sé auk þess umfram fjárhæðarmörk þess sem úrskurðarnefnd í váttryggingamálum fjallar um samkvæmt samþykktum nefndarinnar. Með vísan til framangreinds telur VÍS að allar kröfur málskotsaðila séu fallnar niður fyrir fyrningu samkvæmt 99. gr. þágildandi umferðarlaga.

Í viðbótarathugasemdum M er röksemdum V hafnað og byggt á því að fyrningu hafi verið slitið með lögmætum hætti áður en tíu ára fyrningarfrestur rann út. M telur þá að nefndin hafi fullt valdsvið til að fjalla um málið að minnsta kosti að því leyti sem varðar viðurkenningu á bótaskyldu, sbr. 1. mgr. 143. gr. laga nr. 30/2004 um váttryggingarsamninga

M geti fallist á að ákvæði 99. gr. þágildandi umferðarlaga eigi við en byggir á því að fyrningu hafi verið slitið áður en tíu ára fresturinn rann út. Beiðni til örorkunefndar hafi verið send 19. febrúar 2025, rúmum þremur mánuðum áður en tíu ára fresturinn rann út 28. maí 2025. Sá dómur Hæstaréttar sem VÍS vísar til eigi ekki við, þar sem í því máli hafi beiðni til örorkunefndar komið fram eftir að tíu ára fresturinn var liðinn, en í tilviki M hafi bæði beiðni og álit nefndarinnar legið fyrir innan frestsins.

Í álitsgerð örorkunefndar dags. 19. maí 2025 hafi verið staðfest að ófyrirsjáanlegar breytingar hafi orðið á heilsu M og að varanleg örorka sé nú 50% í stað 20%. Það uppfylli skilyrði 11. gr. skaðabótalaga um endurupptöku bótaákvörðunar. Vísað er til dóms Hæstaréttar í máli nr. 27/2022 þar sem viðurkenndur hafi verið réttur til endurupptöku þegar slík ófyrirsjáanleg versnun kom fram.

Í viðbótarathugasemdum V er áréttuð sú afstaða að beiðni um álit örorkunefndar slíti ekki fyrningu og séu ekki til staðar nein dómafordæmi sem styðji þá túlkun M. Er þá tekið fram að V hafi ekki tekið afstöðu til fyrirbyggjandi álitsgerðar nefndarinnar en áskilji sér rétt til þess á síðari stigum verði tilefni til.

Álit.

Umrætt tjónsatvik átti sér stað hinn 28. maí 2015. Voru þá í gildi eldri umferðarlög, nr. 50/1987. Í XIII. kafla laganna um fébætur og váttryggingu sagði eftirfarandi í 99. gr.: *Allar bótakröfur samkvæmt þessum kafla, bæði á hendur þeim, sem ábyrgð ber, og váttryggingafélagi, svo og endurkröfur váttryggingafélags, fynast á fjórum árum frá lokum þess almanaksárs, sem kröfuhafi fékk vitneskju um kröfu sína og átti þess fyrst kost að leita fullnustu hennar. Kröfur þessar fynast þó í síðasta lagi á tíu árum frá tjónsatburði.*

Óumdeilt er að bætur vegna slyssins voru gerðar upp 4. september 2017 á grundvelli matsgerðar þar sem varanleg örorka var metin 20%. Krafa um viðbótarbætur var fyrst sett fram með kröfubréfi til V hinn 3. júlí 2025, þegar liðin voru rúm tíu ár frá slysdegi en V mun þó áður, eða í febrúar 2025, hafa fengið afrit af beiðni M til örorkunefndar.

M byggir á því að samkvæmt 16. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda hafi fyrningu verið slitið með beiðni til örorkunefndar dags. 19. febrúar 2025. Samkvæmt 1. mgr. ákvæðisins er fyrningu slitið þegar kröfuhafi leggur mál til ákvörðunar fyrir stjórnvald sem hefur sérstakt ákvörðunarvald til að leysa úr

ágreiningi og samkvæmt 2. mgr. getur hið sama átt við þegar mál er lagt fyrir kæru- eða umkvörtunarnefndir að uppfylltum nánar tilgreindum skilyrðum.

Örorkunefnd starfar samkvæmt 10. gr. skaðabótalaga og hefur það hlutverk að veita álit um miska- og örorkustig. Eru álit hennar ráðgefandi en ekki bindandi fyrir aðila. Ágreiningur um bótarétt eða bótafjárhæð verður því eftir sem áður leiddur til lykta með samkomulagi aðila eða fyrir dómstólum. Í dómaframkvæmd hefur jafnframt verið lagt til grundvallar að valdsvið örorkunefndar takmarkist við faglegt mat á læknisfræðilegum afleiðingum slyss en taki ekki til úrlausnar um rétt eða skyldur aðila að öðru leyti.

Með hliðsjón af framangreindu verður ekki talið að örorkunefnd hafi það sérstaka ákvörðunarvald til að ljúka ágreiningi um bótakröfu sem áskilið er í 1. mgr. 16. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda. Beiðni til nefndarinnar telst því ekki fela í sér að krafa hafi verið lögð til úrlausnar hjá stjórnvaldi í skilningi ákvæðisins.

Kemur þá til skoðunar hvort nefndin falli undir þær kæru- eða umkvörtunarnefndir sem um ræðir í 2. mgr. ákvæðisins. Ljóst er af framangreindu að hlutverk örorkunefndar er talsvert frábrugðið því sem gerist almennt um slíkar nefndir enda tekur hún ekki afstöðu til sérstakra krafna heldur veitir einungis mat sem getur verið eitt af sönnunargögnum í síðar til komnu bóta- eða dómsmáli. Verður því ekki talið að örorkunefnd gefi álit um réttarstöðu aðila, svo sem má ráða af ummælum í greinargerð, að sé áskilið svo málskot falli undir 2. mgr. 16. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda.

Af þessu leiðir að beiðni M til örorkunefndar dags. 19. febrúar 2025 verður að mati nefndarinnar ekki talin hafa slitið fyrningu samkvæmt 16. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda. Verður heldur ekki séð að fyrningu kröfu M hafi verið slitið með öðrum þeim hætti er fallið geti undir IV. kafla laganna um slit fyrningar.

M byggir jafnframt á því að um sé að ræða nýja og sjálfstæða kröfu vegna ófyrirsjáanlegra breytinga á heilsu hennar, sbr. 11. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993. Samkvæmt ákvæðinu er heimilt að kröfu tjónþola að endurupptaka ákvörðun um bætur ef síðar koma fram ófyrirsjáanlegar breytingar á heilsufari tjónþola þannig að örorka reynist verulega meiri en áður var talið. Slík heimild breytir hins vegar ekki reglum um fyrningu bótakröfu samkvæmt umferðarlögum. Af dómaframkvæmd verður ekki annað séð en að lagt sé til grundvallar að hinn tíu ára fyrningarfrestur samkvæmt 99. gr. umferðarlaga sé fortakslaus hámarksfrestur sem miðast við tjónsatburð sjálfan og geti ekki framlengst vegna síðari þróunar á heilsufari tjónþola. Verður dómur Hæstaréttar í máli nr. 27/2022, sem M vísar til máli sínu til stuðnings, ekki talinn hagga þeirri niðurstöðu en í því tilviki var mál höfðað innan tíu ára frá slysdegi, sbr. einnig t.d. dóm réttarins í máli nr. 598/2017.

Með vísan til alls framangreinds verður að miða við að tíu ára fyrningarfrestur bótakröfu M á hendur V vegna slyss hennar hinn 28. maí 2015 hafi runnið út 28. maí 2025 og sé krafan þar af leiðandi fyrnd.

Niðurstaða.

M á ekki frekari rétt til bóta úr slysátryggingu ökumanns og eiganda, hjá V.

Reykjavík, 23. mars 2026.

rafræn undirskrift

Guðmundur Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Berglind Svavarsdóttir